

Azərbaycan Respublikası adından

QƏRAR

Bakı şəhəri

İş № 2-2(102)-1/2019

05.02.2019

ALİ MƏHKƏMƏ

Azərbaycan Respublikası adından
Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi
İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının

QƏRARI

05 fevral 2019-cu il

iş № 2-2(102)-1/19

Bakışəhəri

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin İnzibati-iqtisadi X1 Hüseynov (sədrlik edən, məruzəçi), hakimlər Rahib Sahib oğlu Nəbizadə və Xəqani Səyyad oğlu Məmmədovdan ibarət tərkibdə, Həsən Namiq oğlu Əliyevin katibliyi, ilk iddiaçı İstehsalat Birliyinin vəkili X4 iştirakı ilə,

İlk iddiaçı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin "Azəriqaz" İstehsalat Birliyininin cavabdeh "xxxx" ASC-yə qarşı borcun tutulması haqqında ilk iddia və "xxxx" ASC-nin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinə qarşı aktın ləğv edilməsi haqqında qarşılıqlı iddia tələblərinə dair iş üzrə Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 28 iyun 2018-ci il tarixli qətnaməsindən iddiaçı Birlik tərəfindən verilmiş kassasiya şikayəti üzrə işə baxaraq

MÜƏYYƏN ETDİ

Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin 09 mart 2018-ci il tarixli qətnaməsi ilə (hakim Z.Pirverdiyev; iş № 2-2(84)-68/2018) ilkin iddianın qismən təmin edilməsi; istifadə olunmuş təbii qaza görə yaranmış 22.304,17 manat əsas borc məbləğinin cavabdeh ASC-dən tutularaq ilk iddiaçı Birliyin hesabına ödənilməsi; ilkin iddia üzrə ödənilmiş 30 manat məbləğində dövlət rüsumunun 5,90 manat məbləğinin cavabdeh ASC-dən tutularaq ilk iddiaçı Birliyə ödənilməsi, qalan 24,1 manat məbləğin isə ilk iddiaçı Birliyə aid edilməsi; ilkin iddianın qalan hissədə rədd edilməsi; qarşılıqlı iddianın təmin edilməsi; ilk iddiaçı Birliyin 08 may 2017-ci il tarixli, ***** nömrəli "xxxx" aktı əsasında cavabdeh ASC-yə hesablanmış 90.914.40 manat məbləğində borcun silinməsi; qarşılıqlı iddia üzrə ödənilmiş 30 manat məbləğində dövlət rüsumunun ilk iddiaçı Birlikdən tutularaq cavabdeh ASC-yə ödənilməsi qət edilmişdir.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 28 iyun 2018-ci il tarixli qətnaməsi ilə (sədrlik edən S.Bəktəşi, hakimlər T.Quliyev və G.Tağızadə, iş № 2-2(105)-54/2018) ilk iddiaçı Birliyin apellyasiya şikayətinin təmin edilməməsi; Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin 09 mart 2018-ci il tarixli qətnaməsinin dəyişdirilmədən saxlanılması qərara alınmışdır.

Həmin qətnamədən iddiaçı Birlik kassasiya şikayəti vermişdir.

İŞİN HALLARI

İlk iddiaçı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi cavabdeh "xxxx" ASC-yə qarşı ilk iddia ilə məhkəməyə müraciət edərək, istifadə olunmuş təbii qaza görə yaranmış 113.218,60 manat əsas borc məbləğinin və 30 manat məbləğində dövlət rüsumunun cavabdeh ASC-dən tutularaq ilk iddiaçı Birliyin hesabına ödənilməsi barədə qətnamə qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

Eyni zamanda "xxxx" ASC Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin "Azəriqaz" İstehsalat Birliyininə qarşı qarşılıqlı iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət edərək, ilk iddia tələbinin rədd edilməsi və ilk iddiaçı Birliyin 08.05.2017-ci il tarixli ***** nömrəli "xxxx" aktı əsasında cavabdeh ASC-yə hesablanmış 90.914,4 manat məbləğində borcun silinməsinə dair qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

Hazırkı iş üzrə yuxarıda qeyd olunan məhkəmə aktları qəbul edilmişdir.

KASSASIYA ŞİKAYƏTİNİN DƏLİLLƏRİ

İlk iddiaçı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 28 iyun 2018-ci il tarixli qətnaməsindən kassasiya şikayəti verərək, məhkəmə kollegiyasından həmin qətnaməni ilkin iddiaya aid hissədə dəyişərək, ilkin iddianın tam təmin edilməsi, qarşılıqlı iddia hissəsində isə ləğv edərək, qarşılıqlı iddianın rədd edilməsi barədə qərar qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

Kassasiya şikayəti onunla əsaslandırılmışdır ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi işə baxarkən prosesual hüquq normalarının tətbiqi zamanı qanun pozuntusuna yol vermiş, nəticədə əsassız və qanunsuz qətnamə qəbul etmişdir.

KASSASIYA ŞİKAYƏTİNƏ ETİRAZIN DƏLİLLƏRİ

Kassasiya şikayətinin dəlillərinə dair hər hansı yazılı etiraz məhkəmə kollegiyasına təqdim edilməmişdir.

TƏRƏFLƏRİN İZAHATLARI

Məhkəmə kollegiyasının iclasında çıxış edən ilk iddiaçı Birliyinin vəkili A.Nağıyev kassasiya şikayətinin dəlillərini müdafiə edərək, məhkəmə kollegiyasından kassasiya şikayətinin təmin edilməsi; Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 28 iyun 2018-ci il tarixli qətnaməsini ilkin iddiaya aid hissədə dəyişərək, ilkin iddianın tam təmin edilməsi, qarşılıqlı iddia hissəsində isə ləğv edərək, qarşılıqlı iddianın rədd edilməsi barədə qərar qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

Məhkəmə kollegiyası iclasının vaxtı və yeri barədə lazimi qaydada məlumatlandırılmalarına baxmayaraq, hazırkı iş üzrə cavabdeh ASC-nin nümayəndələri gəlmədiklərindən və bunun səbəbi barədə məlumat vermədiklərindən məhkəmə kollegiyası tərəfindən Azərbaycan Respublikası MPM-nin 415.3-cü maddəsinə əsasən iş onların iştirakı olmadan baxılması mümkün hesab edilmişdir.

HÜQUQİ MƏSƏLƏLƏR

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 416-cı maddəsinə əsasən kassasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır.

Hazırkı iş üzrə apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən müəyyən edilmiş hallardan məlum olur ki, işin materiallarında olan:

-hazır ki iş üzrə tərəflər arasında bağlanmış "Qaz paylayıcısı ilə sənaye qaz qurğusundan istifadə edən istehlakçı arasında qazın alqı-satqısı barədə" ***-**-** nömrəli 03 aprel 2015-ci il tarixli müqaviləyə görə, ilk iddiaçı Birlik cavabdeh ASC-ni nominal təzyiqdən aşağı olmamaqla, keyfiyyət göstəriciləri dövlət standartlarının tələblərinə (DÜST-5542-87) uyğun olan qazla fasiləsiz və etibarlı şəkildə təmin etməyi, cavabdeh ASC isə aldığı qazın dəyərini qaz sayğacının göstəricisinə uyğun olaraq ilk iddiaçı Birliyin hesabına ödəməyi öhdələrinə götürmüşlər;

-ilk iddiaçı Birliyin əməkdaşları tərəfindən tərtib edilmiş "xxxx" 08 may 2017-ci il tarixli ***** nömrəli Akta görə, ilk iddiaçı Birliyin əməkdaşları tərəfindən Abşeron rayonu, Göradil kəndində yerləşən cavabdeh ASC-yə məxsus müəssisədə yoxlama keçirilən zaman quraşdırılmış qaz cihazlarının saatlıq qaz sərfiyyatı, istifadə olunan sayğacın saatlıq qaz sərfiyyatının aşdığı müəyyən olunmuşdur; cavabdeh ASC-nin nümayəndəsi aktla razılaşmamış, aktı imza etməkdən imtina etmişdir;

-ilk iddiaçı X5 X3 Komissiyasının 17 may 2017-ci il tarixli qərarına əsasən, sayğac sərfiyyata uyğun deyil (mövcud qaz sayğacının maksimal m3\saat olduğu təqdirdə, qaz istifadəçilərinin maksimal sərfiyyatı 485,9 m3\saatdır); cavabdeh ASC-nin maksimal saatlıq qaz sərfi 485,9 m3\saat, mövcud sayğacın maksimal ölçmə həddi 65 m3\saat, orta günlük iş rejimi 12 saat, hesabat müddəti 90 gün qəbul edilməklə 454.572 m3\saat artıq sərfiyyat müəyyən edilmişdir;

-bundan sonra cavabdeh ASC-yə aid "xxxx"na ilk iddiaçı Birlik tərəfindən cavabdeh ASC-yə 2017-ci ilin may ayında aktlar üzrə 90.914,40 manat borc hesablanmışdır.

Araşdırılan qətnamədən görüldüyü kimi, apellyasiya instansiya məhkəməsi iş üzrə müəyyən edilmiş hallara hüquqi qiymət verərək, haqlı olaraq belə hesab etmişdir ki:

-iş üzrə müəyyən edilmişdir ki, ilk iddiaçı Birliyin əməkdaşları tərəfindən 08 may 2017-ci il tarixdə Abşeron rayonu, Göradil kəndində yerləşən cavabdeh ASC-yə məxsus müəssisədə yoxlama keçirilmiş və bu zaman quraşdırılmış qaz cihazlarının saatlıq qaz sərfiyyatı, istifadə olunan sayğacın saatlıq qaz sərfiyyatının aşdığı müəyyən olunaraq ***** sayılı Akt tərtib edilmişdir; ilk iddiaçı Birliyin "İtirilmiş Təbii X3 Komissiyasının 17 may 2017-ci il tarixli qərarı ilə cavabdeh ASC-nin maksimal saatlıq qaz sərfi 485,9 m3\saat, mövcud sayğacın maksimal ölçmə həddi 65 m3\saat, orta günlük iş rejimi 12 saat, hesabat müddəti 90 gün qəbul edilməklə 454572 m3\saat artıq sərfiyyat müəyyən edilmişdir; bundan sonra ilk iddiaçı Birlik tərəfindən cavabdeh ASC-yə 2017-ci ilin may ayında 08 may 2017-ci il tarixli ***** sayılı Akta əsasən 90.914,40 manat borc hesablanmışdır ki, bu hesablamalara görə, hazırda həmin ASC-nin ilk iddiaçı Birliyə borcu ümumilikdə 113.218,57 manat təşkil edir;

-həmçinin iş üzrə müəyyən edilir ki, ilk iddiaçı Birlik tərəfindən yuxarıda qeyd edilən yoxlama aparılarkən bu cür yoxlamaların aparılması üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tələblərə əməl olunmamışdır; belə ki, həmin Birliyin əməkdaşları tərəfindən aparılan həmin yoxlama müvafiq vahid məlumat reyestrində qeydə alınmamışdır;

-ilk iddiaçı Birlik hər hansı yoxlama aparmaq məqsədilə deyil, "Qazdan istifadə Qaydaları"nda və tərəflər arasında bağlanmış müqavilədə qaz paylayıcısı üçün nəzərdə tutulmuş vəzifələrini həyata keçirmək məqsədilə cavabdeh ASC-də qaz təsərrüfatına baxış keçirildiyi və bu zaman yuxarıda göstərilən nöqsanlar aşkar olunduğu, həmin baxış tədbirinin isə müvafiq vahid məlumat reyestrində qeydə alınmasına zərurət yaranmadığı haqqında dəlillər gətirsə də, bu dəlillər ona görə əsassızdır ki, mübahisələndirilən 08 may 2017-ci il tarixli ***** sayılı aktın özündən də məlum olur ki, Birliyin əməkdaşları tərəfindən istehlakçıya məxsus qeyri yaşayış sahəsində təbii qazın uçotu və istifadə qaydalarının riayət olunub-olunmamasının müəyyən edilməsi ilk iddiaçı Birlik tərəfindən obyektə qanunvericiliyin tələblərinə əməl edilmədən yoxlama aparılmaqla həyata keçirilmişdir;

-belə olan halda, idk iddiaçı Birlik tərəfindən aparılan yoxlama qanunsuz olduğundan 08 may 2017-ci il tarixli ***** sayılı aktın hüquqi nəticəsi olaraq hesablanmış borc silinməlidir;

-eyni zamanda istifadə olunmuş təbii qaza görə yaranmış borca münasibətdə qeyd olunmalıdır ki, tərəflər arasında bağlanmış "Qaz paylayıcısı ilə sənaye qaz qurğusundan istifadə edən istehlakçı arasında qazın alqı-satqısı barədə" ***-**-** nömrəli 03 aprel 2015-ci il tarixli müqaviləyə əsasən yaranmış 22.304,17 manat borc cavabdeh ASC-dən tutularaq ilk iddiaçı Birliyə ödənilməlidir;

-belə ki, iş materiallarına əlavə olunmuş "xxxx"ndan görüldüyü kimi, həmin borc cavabdeh ASC tərəfindən faktiki istifadə olunmuş təbii qaza görə yaranmış borc məbləğidir ki, ASC də müqavilə ilə istifadə etdiyi təbii qazın dəyərini ödəməyi öhdəsinə götürmüşdür;

-ona görə də, ilk iddiaçı Birliyin mübahisələndirilən aktı əsassız və qanunsuz olduğundan, ilk iddia tələbi isə qismən əsaslı və qanuni olduğundan, cavabdeh ASC-nin qarşıqlı iddia tələbi tam olaraq əsaslı və qanuni olduğundan, 1-ci instansiya məhkəməsi tərəfindən düzgün olaraq ilk

tələbinin qismən, qarşılıqlı iddia tələbinin isə tam olaraq təmin edilməsi barədə qətnamə qəbul etmişdir.

Belə ki, "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" 02 iyul 2013-cü il tarixli Azərbaycan Respublikasının Qanununun 3.2-ci maddəsinə əsasən, bu Qanun və onun əsasında qəbul edilmiş digər normativ hüquqi aktların tələblərinin pozulması ilə, o cümlədən yoxlamaların vahid məlumat reyestrində qeydə alınmadan aparılan yoxlamaların hüquqi nəticəsi yoxdur.

Bu cür yoxlamaların gedişində aşkar edilmiş sahibkarlıq fəaliyyətinə dair məcburi tələblər müəyyən edən Azərbaycan Respublikası qanunlarının və onlara uyğun qəbul olunmuş digər normativ hüquqi aktların pozulması faktları ilə bağlı məsuliyyət tədbirləri tətbiq edilə bilməz.

Həmin Qanunun 31.2 və 31.2.3-cü maddələrinə əsasən yoxlama aktında yoxlamaların vahid məlumat reyestrindən verilən kod qeyd edilir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 15 fevral tarixli 383 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrinin forması və aparılması qaydası haqqında Əsasnamə"nin 1.4-cü bəndinə əsasən, Qanun əsasında sahibkarlıq sahəsində hər hansı yoxlama aparmaq səlahiyyətinə malik dövlət orqanları, publik hüquqi şəxslər, habelə dövlət mülkiyyətində olan və müvafiq xidmətlər göstərilməsində inhisarçı mövqe tutan hüquqi şəxslər (bundan sonra - yoxlayıcı orqan) sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirildiyi yerlərə gəlməklə sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərində keçirdikləri bütün növ yoxlamaların (o cümlədən araşdırma, müayinə, monitoring, müşahidə, təftiş, nəzarət, xronometraj, reyid, baxış və digər bu cür tədbirlərin) bu Əsasnamə ilə müəyyən edilmiş müddətdə və qaydada reyestrə qeydiyyatda alınmasını təmin etməlidirlər.

Həmin Əsasnamənin 1.5-ci bəndinə əsasən sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirildiyi yerlərə gəlməklə sahibkarlıq sahəsində aparılan hər bir yoxlama yalnız reyestrə qeydiyyatda alındıqdan sonra keçirilə bilər. Reyestrə qeydiyyatda alınmadan aparılan yoxlamaların hüquqi nəticəsi yoxdur.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 14.2-ci maddəsinə əsasən, məhkəmə yalnız tərəflərin təqdim etdiyi sübutları araşdırmalı və onlardan istifadə etməlidir.

Həmin Məcəllənin 77.1-ci maddəsinə əsasən, hər bir tərəf öz tələblərinin etirazlarının əsası kimi istinad etdiyi halları sübut etməlidir.

Həmin Məcəllənin 77.2-ci maddəsinə müvafiq olaraq dövlət orqanlarının, icra və sair orqanların aktlarının etibarsız hesab edilməsi barədə mübahisələrə baxıldıqda həmin aktların qəbul edilməsi üçün əsas olmuş halları sübut etmək vəzifəsi bu aktı qəbul etmiş orqanın üzərinə düşür.

Həmin Məcəllənin 217.3-cü maddəsinə əsasən qətnamə iş üzrə müəyyən edilmiş həqiqi hallara və tərəflərin qarşılıqlı münasibətinə uyğun əsaslandırılmalıdır.

Həmin Məcəllənin 217.4-cü maddəsinə əsasən məhkəmə öz qətnaməsini yalnız məhkəmə iclasında tədqiq olunmuş sübutlarla əsaslandırır.

Məhkəmə kollegiyası hesab edir ki, apellyasiya instansiya məhkəməsinin hazırkı iş üzrə gəldiyi nəticə düzgündür, ilk iddiaçı Birliyininkassasiya şikayətində göstərilən dəlillər əsassız olduğu üçün qəbul edilməməlidir.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 88 və 106.1-ci maddələrinə görə məhkəmə sübutlara obyektiv, qərəzsiz, hərtərəfli və tam baxdıqdan sonra həmin sübutlara tətbiq edilməli hüquq normalarına müvafiq olaraq qiymət verməli, həmçinin işdə iştirak edən şəxslərin iş üçün əhəmiyyətli olan və onlara məlum olan faktlar barədə izahatları işdə toplanmış digər sübutlarla yanaşı yoxlanılmaqla qiymətləndirilməlidir.

Ona görə də, məhkəmə kollegiyası hesab edir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən hazırkı işə baxılarkən iş üzrə müəyyən edilmiş hallara maddi və prosessual hüquq normaları düzgün tətbiq olunmuş, qətnamənin ləğvi üçün əsas olan qanun pozuntusuna yol verilməmişdir.

Kassasiya şikayətinin dəlilləri apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilməsi üçün əsaslı hesab edilmir.

Odur ki, kassasiya şikayəti təmin edilməməli, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasınının 28 iyun 2018-ci il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmalıdır.

Şərh edilənlərə əsasən və Azərbaycan Respublikası MPM-nin 417 və 419-cu maddələrini rəhbər tutaraq, məhkəmə kollegiyası

QƏRARA ALIR

İlk iddiaçı "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi tərəfindən verilmiş kassasiya şikayəti təmin edilməsin.
Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasınının 28 iyun 2018-ci il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılsın.